

Ons pedagogisch handelen buitenschoolse opvang Makker

Op de website van KION zie je onder *Zo werken wij* hoe we in ons beleid vorm hebben gegeven aan de pedagogische doelen en onze pedagogische uitgangspunten.

In dit document staat hoe we de pedagogische uitgangspunten bij onze locatie praktisch uitwerken. Als we eventueel iets extra's doen of anders werken dan in het algemene beleid beschreven staat, dan vind je dat hier ook in terug.

Samen met de praktische informatie geeft dit document de informatie die specifiek is voor deze locatie.

September 2024

Professionalisering en kwaliteitsverbetering

Bij KION hechten we waarde aan pedagogisch kwaliteit en stimuleren we deze op verschillende manieren. We geloven in het blijven leren en ontwikkelen van onze medewerkers.

Al onze locaties hebben jaarlijks de wettelijk verplichte 50 uur voor beleidsontwikkeling ter beschikking. Van deze 50 uur worden 38 uur ingezet door de beleids- en stafmedewerkers Pedagogiek. Zij werken op centraal niveau aan het borgen en versterken van de pedagogisch educatieve kwaliteit door ontwikkeling van beleid en hulpmiddelen voor de locaties. De coach heeft voor iedere locatie jaarlijks 12 uur beschikbaar voor implementatie van dit beleid.

Bij onze locatie krijgen we ondersteuning van pedagogisch coach Henk-Jan Hoitink.

De coach ondersteunt bij de verbetering van de pedagogische kwaliteit. De coach begeleidt en traint de medewerkers bij het pedagogisch handelen en ondersteunt en adviseert de clustermanager op pedagogisch gebied. Hiernaast implementeert de pedagogisch coach ons pedagogisch beleid naar concrete situaties in de groep en signaleert ontwikkelingen, knel- en verbeterpunten. Ieder jaar voert de pedagogisch coach een pedagogische observatie meting uit. Met de uitkomsten stellen wij een (pedagogisch) doel vast waaraan we dat jaar extra aandacht besteden.

In 2024 staat het uitgangspunt 'We bieden brede uitdaging en plezier ' centraal. We gaan aan de slag met de inzet van diverser spel materiaal dat bijdraagt aan de brede ontwikkeling van kinderen. Zo gaan we kritisch kijken naar materiaal voor de 7+ kinderen en het gebruik van materiaal in de jongere groep.

In ons lokale ontwikkelplan staat concreet uitgewerkt hoe we specifiek bij deze locatie inzetten op de ontwikkeling en kennisverbreding van onze medewerkers.

Voor de coaching van de pedagogisch medewerkers is jaarlijks minimaal 10 uur per fte wettelijk verplicht. Voor onze locatie betekent dit 12,2 uur per jaar.

We bieden emotionele veiligheid, betrokkenheid en warmte

We creëren een open, warme sfeer waarin kinderen zich op hun gemak voelen. We zijn geïnteresseerd in wat je kind bezig houdt en kunnen genieten van de mijlpalen die we bij je kind zien. We gaan uit van positieve aandacht, waardering en stimulans. Op z'n tijd hoort daar natuurlijk ook hulp, bescherming en steun bij.

Voorbeelden

- We zorgen ervoor dat een kind weet dat hij gezien wordt. Bij bso Makker wordt emotionele veiligheid, betrokkenheid en warmte geboden tijdens bijvoorbeeld het troosten van een kind, als hij zijn vader/moeder mist. Dit komen we tegen bij de Rakkers: de kleutergroep. Voor de kinderen is het vaak een lange dag. Regelmatig komt er een kind dan naar ons toe en zegt dat hij zijn moeder mist. Dan hurkt de pedagogisch medewerker naast het kind en slaat een arm om hem/haar heen. We laten het kind vertellen en bevestigen hem in zijn gevoel. Vervolgens benoemen we wat we gaan doen, dat we lekker wat gaan drinken en gaan knutselen en buiten spelen en dat daarna mama al snel weer komt. De knuffel die we bieden en het benoemen wat we gaan doen stelt het kind gerust en het speelt vervolgens weer verder.
- Positieve emoties zoals blijdschap, vriendschap en trots, maar ook negatieve emoties zoals boosheid, verdriet en teleurstelling mogen er zijn en worden benoemd.
- Als een kind vol trots zijn zwemdiploma meeneemt en wil laten zien, dan besteden we daar aandacht aan en mag hij het tijdens de kring aan de andere kinderen tonen.
- Een kind dat even heel boos is en mopperend en stampvoetend wegloopt en met zijn gedrag een ander geen kwaad doet, krijgt hiervoor de ruimte: “Je mag best even boos zijn, hoor, ik kom over vijf minuten wel even bij je”.
- Buiten zijn kinderen aan het spelen.
- Een kind wil meespelen met een groepje kinderen maar mag niet meedoen. Hij loopt doelloos rond en weet niet wat hij wil gaan doen. De pedagogisch medewerker ziet dit en gaat naar hem toe en vraagt wat er aan de hand is. Hij vertelt dat hij nooit mee mag doen met deze kinderen. De pedagogisch medewerker laat merken dat zij er voor hem is. De pedagogisch medewerker vraagt het kind of hij toch mee wil doen. Het kind zegt ja. Ze gaan samen naar de groep kinderen toe.
- De pedagogisch medewerker vraagt aan de kinderen waarom het kind niet mee mag doen. Vervolgens vraagt ze of het kind toch mee mag doen. Zij observeert vervolgens of dit goed gaat.
- Binnen op de groep maken we pestgedrag bespreekbaar tijdens een kringgesprek. We laten kinderen zelf vertellen als ze dat willen hoe ze over pesten denken en wat ze er van vinden. De pedagogisch medewerker stuurt dit gesprek aan.
- We zorgen ervoor dat een kind weet dat hij gezien wordt. Dat hij bij ons kan komen om dingen te vragen. Bij een ruzie of onenigheid proberen we te helpen maar geven kinderen eerst de ruimte om het zelf op te lossen. Het fruitmoment gebruiken we speciaal bij de jongste groepen om gezellige gesprekken te voeren, probleempjes te bespreken of er gewoon voor ze te zijn.

Kijken en luisteren naar kinderen staan centraal

Of het nu om een baby gaat die huult of een bso kind dat zich lijkt te vervelen; alleen met goed 'kijken en luisteren' leren we onze kinderen écht kennen. Met extra aandacht van ons, moeilijker spelmateriaal of een speciale activiteit, kunnen we dan inspelen op die specifieke behoefte. We volgen het welbevinden en de ontwikkeling van alle kinderen. Bij de buitenschoolse opvang hebben kinderen hierin natuurlijk ook (en soms zelfs letterlijk) een eigen stem.

Voorbeelden

- In de kleutergroep komt het voor dat de kleintjes wat moe en hongerig worden aan het eind van een drukke dag. Dan gaan we gezellig met een groepje op de bank zitten en lezen een verhaaltje voor.
- We vinden het belangrijk dat er aandacht is voor het individuele kind en ook voor het groepsproces.
- Tijdens het buiten spelen is het vaak een goed moment om de kinderen individueel te observeren. Hoe gedraagt het zich, wat doet hij/zij en wat is de interactie met andere kinderen bijvoorbeeld.
- Het luisteren doen we door te herhalen wat het kind zegt. Zodat het zowel voor het kind als voor ons duidelijk word wat hij/zij bedoelt.
- We zijn gericht op de signalen van kinderen, verbaal en non-verbaal.
- We bieden kinderen mogelijkheden aan die passen bij het gedrag dat ze vertonen. We vragen aan een kind dat er moe uit ziet hoe het gaat en we geven bijvoorbeeld de mogelijkheid om lekker op de bank te liggen met een boekje. Een kind dat veel energie heeft vragen we om ons te helpen, bijvoorbeeld bij het stapelen van stoelen of bij het plantjes water geven in de moestuin.
- Ook via taal houden we rekening met het ontwikkelingsniveau van de kinderen. We stellen open vragen, vullen zo min mogelijk in, en geven kinderen de tijd en ruimte om hun ideeën en meningen te verwoorden. Een kind dat zijn sandalen bij het buitenspelen verkeerd om aan heeft en aangeeft dat hij het zo fijner vindt, krijgt daarvoor de ruimte. We kijken; de sandalen zitten zijn spel niet in de weg, en luisteren, zijn eigen mening en keuze wordt gehoord en gerespecteerd.

We hebben respect voor autonomie van kinderen

Al op jonge leeftijd is je kind een eigen persoon met behoeften en eigenschappen die bij jouw kind passen. Bij een jong kind dat heel erg van bewegen houdt, verwachten we niet dat het een half uur stil aan tafel zit. Deze eigenheid van kinderen maakt ons vak écht interessant. Daarnaast kunnen kinderen al heel jong veel zelf. Wij nemen hier in de groep bewust veel tijd voor. Je eigen brood smeren, zelf een oplossing bedenken voor een probleem, kiezen aan welke activiteit je meedoet. Liever zelf met een boek op de bank als de rest buiten is? Het kan allemaal.

Voorbeeld

- We gaan in op ideeën van de kinderen zelf. Komen zij met een leuk plan, dan vragen we: “Hoe ga je dat doen? Wat heb je daarvoor nodig?” En de pedagogisch medewerker zorgt ervoor dat de benodigde materialen aanwezig en beschikbaar zijn. Als materialen er niet zijn, dan worden ze besteld of wordt er samen met de kinderen een alternatief bedacht. Door de eigen creativiteit te benutten komen kinderen tot leuke ideeën. Ze worden uitgedaagd na te denken over wat ze precies willen en hoe ze dat kunnen bereiken. Omdat ze op dat moment bezig zijn hun eigen plan uit te voeren, is plezier gegarandeerd.

We bieden brede uitdaging en plezier

Bij onze locaties en groepen is alles zó ingericht dat kinderen volop de ruimte hebben met spel, materialen en activiteiten. Materialen die nieuwsgierig maken, spelbetrokkenheid en plezier geven. Daar komt het nodige water, zand, pasta, klei, bouw materiaal, verf, gereedschap en zelfs dieren bij kijken! We zorgen voor een breed aanbod van diverse activiteiten op alle verschillende ontwikkelingsgebieden. Gericht op een individueel kind, (kleine) groepjes kinderen of juist met z'n allen.

Voorbeelden

- Plezier en uitdaging bieden we door in te spelen op de wensen van de kinderen. Zo kunnen knutselactiviteiten of buitenspelen zomaar spontaan ontstaan.
- Onze moestuin: de tuin is helemaal ontstaan samen met de kinderen. Er is een interactie geweest tussen zowel de kleine als de grote kinderen met het aanleggen van de tuin. Er werd met elkaar meegedacht.
- We bieden kinderen een ontspannen sfeer. We maken samen plezier, er is veel humor en ruimte voor grapjes. We organiseren als dit mogelijk is (vooral in schoolvakanties) uitstapjes en feestjes. De kinderen worden betrokken bij de aankleding van de ruimte. Er wordt gebruik gemaakt van dingen die voor kinderen herkenbaar zijn (posters) of die kinderen hebben gemaakt. Techniek: De pedagogisch medewerkers maken een bouwhoek waar de kinderen kunnen zagen en timmeren. Er wordt voor materiaal gezorgd. Een kind geeft aan dat hij graag iets met een schroevendraaier uit elkaar wil halen. Een van de pedagogisch medewerkers brengt een oude stereo-installatie mee. Het kind gaat vol overgave aan het werk. Andere kinderen zien dit ook en willen dit ook graag doen. Uit veiligheidsoverweging maakt de pedagogisch medewerker een namenlijstje wie wanneer mee mag doen. De pedagogisch medewerker geeft aan dat er maximaal twee kinderen tegelijk aan kunnen werken. De kinderen reageren enthousiast.

We bieden ritme en structuur

De vertrouwde gezichten van pedagogisch medewerkers en van de kinderen in de groep zijn een belangrijk houvast. Net als de eigen groepsruimte en een rustige inrichting. Duidelijkheid komt ook terug in het ritme en programma van de ochtend, middag of dag, een aantal algemene huisregels en afspraken. Ook eigen (groeps)rituelen dragen hier aan bij. Dit biedt jonge kinderen voorspelbaarheid en vertrouwen in het verloop van de dag. Bij de buitenschoolse opvang verspreiden de kinderen zich vaak over meerdere ruimtes. Ook hier heeft de middag een bepaalde indeling. Dit begint meestal met groente en fruit en een (gezamenlijk) drinkmoment.

Voorbeelden

- Elke dag hebben wij een vaste structuur wat vooral voor de jongste kinderen belangrijk is. We komen uit school en gaan dan in de kring. De kinderen krijgen op een later tijdstip nog iets om te eten. Alle kinderen kennen dit ritueel naar verloop van tijd en vergeten dit ook niet. Als een dag anders verloopt dan anders bereiden we kinderen hier ook op voor zodat ze weten waar ze aan toe zijn.
- Als kinderen nieuw zijn besteden we aandacht aan het uitleggen van het ritme en de structuur van de dag. Dat wil zeggen: wat gaat er vandaag allemaal gebeuren?
- Zodra we overgaan op de volgende activiteit, bijvoorbeeld fruit eten, gaan we naar het nieuwe kind toe om te vertellen wat en waarom we dat gaan doen. Zo kan een kind stapsgewijs wennen aan het ritme en steeds terugkerende activiteiten en bezigheden.
- We starten de middag met het uitdelen van de luizenzakken waar de kinderen hun jas en tas in doen en vervolgens gaan de kinderen even vrij spelen. De begeleiders maken intussen het fruit schoon en zetten het drinken klaar. Sommige groepen gaan eerst buitenspelen als daar behoefte aan is. Als alles klaar staat gaan de kinderen opruimen waar ze mee gespeeld hebben en nemen plaats aan tafel. Als iedereen zit wordt het fruit en het drinken uitgedeeld.

We bevorderen positieve contacten tussen kinderen

Samen doen en samen spelen is leuk en ondersteunt de ontwikkeling. Ook botsen en voor jezelf opkomen horen daarbij. Kinderen leren van en met elkaar. We stimuleren onderling positief contact en samenspel. Waar nodig begeleiden we kinderen in het contact met anderen.

Voorbeelden

- Als we met de kinderen op de groep binnen komen, krijgen ze allemaal een luizenzak op naam uitgedeeld. De afspraak is dat kinderen elkaar helpen om de spullen in de luizenzak te doen. Dit zijn de jassen, tassen en andere spullen die kinderen bij zich hebben. Ze houden dan om de beurt elkaars zakken open, zodat de spullen er makkelijk in gedaan kunnen worden. Als kinderen dit spontaan zelf regelen, dan geven wij als pedagogisch medewerkers de kinderen een compliment. We vertellen ook waarom ze het compliment krijgen.
- Alle kinderen van de groepen Rakkers, Bliksem en Donder spelen buiten, het is mooi weer. De kinderen spelen met de waterbaan, veel oudere jongens zijn druk bezig met zand en water om dammen te bouwen, een jongere kleuter kijkt aandachtig toe, wil eigenlijk meedoen maar durft niet zo goed. De medewerker probeert hierbij te bemiddelen door te vragen of hij het leuk vindt om water te halen; samen of met een ouder kind, zo gaan ze samen aan de slag en uiteindelijk gaat de jongere kleuter meedoen met het zand en water.
- Een kind wil meespelen met een groepje kinderen maar mag niet meedoen. Hij loopt doelloos rond en weet niet wat hij wil gaan doen. De pedagogisch medewerker ziet dit en gaat naar hem toe en vraagt wat er aan de hand is. Hij vertelt dat hij nooit mee mag doen met deze kinderen. De pedagogisch medewerker laat merken dat zij er voor hem is. De pedagogisch medewerker vraagt het kind of hij toch mee wil doen. Het kind zegt ja. Ze gaan samen naar de groep kinderen toe. De pedagogisch medewerker vraagt aan de kinderen waarom het kind niet mee mag doen. Vervolgens vraagt ze of het kind toch mee mag doen. Zij observeert vervolgens of dit goed gaat.

We stimuleren kinderen respect te hebben voor anderen en hun omgeving

Al vanaf de jongste leeftijd is je kind een onderdeel van de groep. Daarbij horen bepaalde afspraken en vaste rituelen die ons met elkaar verbinden zoals het beginlied van de dag. Maar ook voel je je onderdeel van een groep als je inbreng er toe doet. Dit zit 'm, net als thuis, in 'gewone zaken'; samen de tafel dekken, even helpen bij de afwas (een fantastisch moment om met water te spelen), het ene spel opruimen voor je het volgende weer pakt, spelregels bij voetbal of het knutselmateriaal zelf schoonmaken. Jong geleerd...

Voorbeelden

- We leren de kinderen netjes om te gaan met de materialen. Als bijvoorbeeld een groepje kinderen met een spel gespeeld heeft, vragen we ze alles weer netjes in de doos te doen zodat ook het deksel er goed op kan en te controleren of alle onderdelen ook nog aanwezig zijn. We leggen dan uit dat als het spel onderdelen mist of kapot is, het spel niet meer gespeeld kan worden. Bij de Rakkers wijzen wij de kinderen erop dat het speelgoed ook gebruikt wordt door peuters.
- We laten iedereen in zijn waarde, verschillen mogen er zijn. We lachen elkaar niet uit, en laten kinderen leren van elkaar. Een voorbeeld: een kind speelt keyboard, andere kinderen staan erbij en luisteren er naar. Een van de luisterende kinderen begint te lachen en zegt: "Jij kan echt niet goed keyboard spelen." Het spelende kind voelt zich beledigd en zegt dat hij dat niet leuk vindt om te horen. De pedagogisch medewerker bemiddelt door te zeggen dat dat inderdaad niet leuk is om te horen. Dat het helemaal niet erg is als je iets nog niet zo goed kunt, niet iedereen kan nou eenmaal alles even goed. Het is toch fijn als je bij de bso nieuwe dingen kan leren?! Uiteindelijk heeft het luisterende kind die de vervelende opmerking maakte, zijn excuses aangeboden en het spelende (beledigde kind) zelfs een liedje geleerd.

We werken samen met ouders en anderen uit de leefomgeving van de kinderen

Onze bijdrage aan de opvoeding en ontwikkeling van je kind staat niet op zichzelf. Eenkennigheid, zindelijk worden, veranderingen in het gezin; samen met jou als ouder stemmen we af hoe we je kind daarbij het beste kunnen begeleiden. Maar ook met scholen, sportverenigingen, de kinderboerderij in de wijk, bibliotheek om de hoek, voorlees opa's en -oma's hebben we contact. We willen een waardevolle omgeving creëren waarin elk kind de kans krijgt om zich positief te ontwikkelen en te zijn wie het is.

Voorbeelden

- Wij hebben veel contacten met de ouders, als de kinderen gehaald worden, kunnen ouders altijd bij ons terecht voor informatie. Ook vertellen we de ouders zo veel mogelijk (samen met hun kind) wat we die middag gedaan hebben.
- De pedagogisch medewerker neemt ook altijd contact op met de ouders als hun kind gevallen is/verdrietig is of iets dergelijks.
- Wij staan open voor vragen en leuke ideeën van ouders.
- Bij de groep Storm, waar de oudste kinderen zitten, mogen veel kinderen al alleen naar huis. Hierdoor ziet de pedagogisch medewerker de ouders niet altijd voor een mondelinge overdracht. Mocht er echt iets belangrijks zijn wat we met ouders willen bespreken dan doet de medewerker dat telefonisch. Eventueel maken we een afspraak om de situatie van een kind persoonlijk te bespreken.

We bewaken de fysieke veiligheid van je kind

We hebben veel aandacht voor bewegen, buiten zijn en gezonde voeding. We doen zoveel mogelijk om ernstige ongelukken te voorkomen. Onze ruimtes, afspraken en werkinstructies zijn hier op gericht. Maar we willen en kunnen kinderen niet overal tegen beschermen. Ontwikkelen betekent ook de wereld ontdekken, klimmen en springen! Leren door vallen en opstaan. Viesse kleren en kleine ongelukjes, zoals schrammen of builen horen hierbij.

Voorbeelden

- Kinderen hebben behoefte aan fysiek contact. Vier jongens van de jongste groep gaan buiten stoeien. We hebben onderling afgesproken het goed in de gaten te houden en het stoeien alleen te onderbreken als het gevaarlijk wordt, bijv. als er stokken worden gebruikt. Dan stoppen we de stoeipartij en vertellen waarom het gevaarlijk is en niet mag. Daarna kunnen ze weer verder stoeien tot het voor hen genoeg is. Op deze manier kunnen kinderen die dat nodig hebben hun energie kwijt als ze uit school komen. Het geeft de andere kinderen die dat nodig hebben meer rust om met hun eigen spel bezig te zijn.
- Onze bso zit in een pand en beslaat drie verdiepingen. De kinderen maken dus veel gebruik van de trap. Het risico is aanwezig dat kinderen van de trap vallen. Wij zijn erg alert op goed gedrag op de trap: de kinderen lopen in een rij achter elkaar de trap op of af en houden één of beide leuningen vast. Alle kinderen kennen de regels: niet duwen/trekken/spelen op de trap. Voor de jongste kinderen hebben we als beloning of stimulering de regel dat een kind als eerste in de rij (achter de pedagogisch medewerker) de trap af mag, of het hekje mag openen of sluiten.

Vierogenprincipe en achterwacht

Bij Makker zorgen we er altijd voor dat we met z'n tweeën zijn óf dat er iemand binnen kan lopen. Wanneer we op een groep alleen zijn met de kinderen kunnen collega's binnen lopen of door het raam in de deur naar binnen kijken. Als we bijvoorbeeld in vakanties het eerste of laatste uur alleen staan, lopen ouders binnen om hun kinderen te brengen of te halen. Bij een calamiteit is kinderdagverblijf Mariken achterwacht.

Seksuele ontwikkeling

Het team van bso Makker heeft in 2016 een cursus 'seksuele ontwikkeling in de basisschoolleeftijd' gevolgd, verzorgd door de GGD. Hierbij waren ook belangstellende ouders en oudercommissieleden aanwezig. Naar aanleiding hiervan is het pedagogisch beleid ten aanzien van seksuele ontwikkeling verder in het team besproken en vastgesteld. Wij vinden het belangrijk dat kinderen zich ontwikkelen. Hierbij hoort ook de seksuele ontwikkeling.

Het is belangrijk dat kinderen lichaamsbesef krijgen en een identiteit ontwikkelen. Ze leren door middel van onderzoeken en soms lijkt het alsof deze ontwikkeling zich vanzelf voltrekt. Voor een goede ontwikkeling zijn er vanuit de omgeving echter bepaalde voorwaarden nodig.

Bij Makker begeleiden we deze ontwikkeling. Dit kan alleen als we hierover bepaalde regels en afspraken hebben opgesteld. Hieronder staan afspraken waarvan wij denken dat ze kinderen helpen om een positieve houding tegenover seksualiteit te ontwikkelen.

Daarbij is het belangrijk dat kinderen op het gebied van seksualiteit met elkaar om leren gaan. Het is belangrijk om kinderen, indien nodig, genoeg weerbaar en mondig te maken met betrekking tot dit onderwerp. Zo krijgen ze voldoende zelfvertrouwen om hun eigen grenzen aan te geven.

Afspraken bij Makker die betrekking hebben op de seksuele opvoeding

- Lichamelijk contact met kinderen is belangrijk. Dit is de normaalste zaak van de wereld. Knuffelen mag. Kinderen moeten niet knuffelen, als ze hier niet zo van houden hoeven ze het niet te doen en respecteren wij hun grens.
- Wanneer kinderen pedagogisch medewerkers aanraken op privéplekken zoals billen, borsten of geslachtsdelen zullen we dit niet direct afkeuren, mits het om een achteloze handeling gaat. Makker begeleidt de kinderen in hun ontwikkeling met betrekking tot seksualiteit maar stelt daarin wel grenzen om de kinderen de omgangsnormen over seksualiteit bij te brengen. Dit uit respect voor zichzelf en voor anderen. Makker zal de kinderen waar nodig uitleg geven over de omgangsnormen en grenzen.
- Wij geven in principe geen seksuele voorlichting bij Makker. Wij vinden dit in de eerste plaats een taak van de ouders. Wanneer er vragen zijn van kinderen proberen we deze uiteraard wel zo goed mogelijk te beantwoorden. We geven per leeftijd een zo passend mogelijk antwoord. Als er bijvoorbeeld een vraag komt over menstruatie krijgt een kind van vier jaar een ander geformuleerd antwoord dan een kind van tien jaar. We maken vragen niet beladen, het zijn tenslotte normale vragen. We geven op een rustige en eerlijke manier antwoord. Stelt een kind vaak bepaalde vragen dan is het een taak van de pedagogisch medewerkers om dit door te spelen naar de ouders zodat zij actie kunnen ondernemen door zelf met hun kind en zijn vragen om de tafel te gaan zitten.
- Kinderen zitten op de wc met de deur dicht. Zo heeft ieder kind op de bso ook privacy tijdens het plassen. Als kinderen in hun broek hebben geplast of gepoept kleden ze zich om in het toilet of helpen we hen in een ruimte waar niet zomaar andere kinderen in,- en uitlopen. Dit om hen wat privacy te gunnen. We leren de kinderen bij Makker ook om, voordat ze van het toilet komen, hun broek omhoog te doen.
- Kinderen mogen niet aan de geslachtsdelen van andere kinderen zitten. We leggen de kinderen uit dat je lichaam van je zelf is en dat anderen daar niet aan mogen komen als je dat niet wilt.
- Kinderen mogen niet aan hun eigen geslachtsdelen komen wanneer er andere kinderen bij zijn, bijvoorbeeld tijdens het eten of buitenspelen. Ze mogen dit wel doen als ze alleen zijn, bijvoorbeeld thuis of op het toilet. Als het gaat om achteloze handelingen zoals krabben dan zullen we er niets van zeggen.
- Kinderen die buiten in een zwembadje of met water spelen laten wij altijd kleding dragen (onderbroek of, liefst, een zwembroek of zwempak/bikini). Met mooi weer en/of geplande waterspelletjes vragen we die dan ook mee te nemen.
- Doktertje spelen of andere spelvormen waarbij kinderen elkaar onderzoeken mogen bij Makker alleen binnen bepaalde grenzen. Deze grenzen houden we goed in de gaten. We proberen het spel ook te begeleiden en de kinderen

weerbaar te maken zodat ze hun eigen grenzen zelf kunnen aangeven. De kleding van kinderen blijft aan tijdens het spel.

- Wij verbieden bij Makker niet meteen het roepen van woorden als 'poep' en 'plas'. We negeren het even en proberen het met humor op te lossen. Als kinderen zeven jaar of ouder zijn begrijpen ze dat we bijvoorbeeld deze woorden niet aan tafel willen horen. Extremere termen zoals 'kut' en 'lul' verbieden we. We leggen uit dat dit gewoon niet leuk is om te horen. Geslachtsdelen gebruik je niet als scheldwoorden.
- Geslachtsdelen noemen we bij Makker 'piemel' en 'vagina'. Andere woorden die we kunnen gebruiken zijn bijvoorbeeld: 'zoenen', 'strelen' en 'vrijen'.
- Grenzen zijn moeilijk vast te stellen. Dit omdat de grenzen van kinderen heel verschillend zijn, per leeftijd maar ook per kind. We proberen toch een aantal voorbeelden te geven van grenzen die we in bepaalde situaties zullen handhaven:
 - Het bewust betasten van anderen op billen, borsten en geslachtsdelen vinden wij niet goed. Dit punt speelt vooral bij oudere kinderen.
 - Met voorwerpen seksuele handelingen uitbeelden vinden wij respectloos. Een kind dat bijvoorbeeld met een pen een aftrekbeweging nadoet, vinden wij niet kunnen.
 - Spelletjes zoals 'één, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, wie zal ik een zoentje geven?' mogen. Zoentjes geven mag niet als wij zien dat een kind gedwongen wordt om mee te doen of duidelijk aangeeft niet gezoend te willen worden. We nemen het kind in bescherming door te zeggen dat het niet goed is om te zoenen als je dat niet wilt. Een kind moet 'nee' kunnen en mogen zeggen.
 - Tongzoenen mag niet in de groep.
- Wij stoppen (zelf bedachte) spelletjes met een seksuele lading omdat er op de bso vaak kinderen van diverse leeftijden in één groep zitten. Wij vinden dat we de kinderen moeten beschermen die nog jong zijn en/of die het moeilijk vinden hun grens aan te geven. De pedagogisch medewerkers bespreken met ouders als kinderen met deze spelletjes bezig zijn, zodat zij hier thuis ook over kunnen praten.
- Tijdens het spel waarbij kinderen elkaar onderzoeken mag er absoluut geen pijn of dwang voorkomen. De pedagogisch medewerkers grijpen dan onmiddellijk in. Elk kind heeft zijn eigen grenzen en dat moet door iedereen gerespecteerd worden.
- In kleinere ruimtes waar kinderen kunnen spelen en waar niet zoveel toezicht is, kijken de pedagogisch medewerkers regelmatig of kinderen zich gedragen binnen de regels en grenzen van de bso. Wel vinden wij het belangrijk dat er ruimte moet zijn voor kinderen. Vooral voor de wat oudere kinderen is het fijn als zij zich niet altijd op hun vingers gekeken voelen. Wij respecteren deze vrijheid maar houden de kinderen (ongemerkt) toch in de gaten.
- Bij Makker respecteren wij cultuurverschillen. Er is ruimte voor uitzonderingen binnen het protocol. Dit kunnen ouders aangeven in een gesprek met de pedagogisch medewerkers. De uitzonderingen moeten wel passen binnen het seksuele beleid. Bijvoorbeeld:

- “Ik wil graag dat mijn kind ook een rokje en T-shirt aan houdt tijdens het spelen met water buiten” kan wel, het past in ons beleid.
- “Ik wil dat mijn kind lekker in zijn blootje speelt met water” past niet in het beleid op de bso.
- Pedagogisch medewerkers kunnen als vertrouwenspersoon dienen voor kinderen. Aan de hand van de ernst van wat het kind vertelt, beslist de pedagogisch medewerker of zij/hij het vertelt aan de ouders of andere opvoeders van het kind. Pedagogisch medewerkers zullen niet beloven het nooit door te vertellen en proberen kinderen te stimuleren het zelf aan ouders te vertellen.
 - Gaat het om kleine geheimen zoals vragen over zoenen en vrijen dan hoeft de pedagogisch medewerker dit niet door te geven aan ouders. Komen dergelijke vragen vaak voor dan kan een pedagogisch medewerker wel een signaal afgeven dat het kind veel bezig is met het ontwikkelen en onderzoeken van seksualiteit.
 - Als er sprake is van ernstig grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van het kind, dan zal de pedagogisch medewerker dit altijd bespreken met ouders en collega's.